

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 61. Rokopisov ne vračamo. Nepriznanih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak teden. Naročnina letno 60 Din, za izposojeno 80 Din. Člani pav. UJU plačujejo list in članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3112

Slava starim vojnim praporom — novi nas vodijo v svetlo bodočnost!

Dne 6. septembra, na rojstni dan Nj. Vis. prestolonaslednika Petra, so bile za menjane stare srbske polkovne zastave z novimi jugoslovenskimi.

S slavo ovenčane in v mnogih bojih preizkušene in odlikovane zastave, ki so vodile v prošlosti našo junaško vojsko od zmage do zmage, so prenešene v zaščitno kralja Petra Velikega Osvoboditelja na Oplenju.

Teško je bilo slovo od slavnih polkovnih zastav, a naša jugoslovenska vojska je kot prva pokazala, da je treba po 6. januarju započeti s temeljito reorganizacijo dosedanje miselnosti in postaviti enkrat za vselej nepremostljivo mejo med tradicijo in bodočnostjo.

Jugoslovenske polkovne zastave naj bodo simbol jugoslovenske vzgoje naše vojske, ki bo edina pripomogla, da bo slava, ki so jo priborili polki pod starimi zastavami, ostala neomadeževana, in Jugoslavija, priborjena iz njihovo krvi, mogočna, enotna in nerazdružljiva, kakršno si je zamislil Nj. V. kralj v svojem manifestu.

Tudi v našem javnem življenju je treba, po vzgledu naše slavne vojske, spraviti stara gesla, čeprav so morda slava na za preteklost bodisi stranke ali organizacije, ker so vsa taka gesla v preteklosti vodila do razprtij in neslog. Danes moramo iskati povsod samo bazo, ki nam omogoča združitev vseh nas pod praporom jugoslovenstva, ki edino vodi našo državo do integralnega narodnega in državnega edinstva.

Tudi v učiteljskem stanu so prevladovale razna gesla, ki niso bila v korist šole in učiteljskega stanu, a vendar je že pred desetimi leti pokazala ogromna večina z ustanovitvijo Udruženja jugoslovenskega učiteljstva ono pravo smer, ki vodi potom skupnega in enotnega dela do pravega edinstva.

Sedaj ko imamo po Nj. V. kralju začrtano smer, ko nam je naša hrabra vojska dala najlepši vzgled, prepustimo tradicije preteklosti, zavržimo pomisleke, ki so nam jih vcepili v času, ko smo koračili se pod strankarskimi prapori in združimo se v močne vrste enotnega Jugoslovenskega učiteljskega udruženja in oprimo se, s se večjo vnemo nego dosedaj, vzgoje naše mladine v jugoslovenskem duhu in pokažimo v delovanju za narodno in državno edinstvo, da smo stan, ki edini more med narodom vcepiti novo miselnost in ki se ga radi tega mora tudi materialno dobro podpreti, da bo

zmogel izvrševati vestno in točno veljavno nalogo, ki mu je poverjena.

Šesti september je mejnik med prošlostjo in bodočnostjo za našo jugoslovensko vojsko, je pa tudi kažipot in mejnik za staro in novo miselnost, ki se mora

uveljaviti v vsem našem javnem življenju. Tudi med učiteljstvom se morajo zbrisati sledovi stare strankarske razcepljenosti in se mora razviti prapor stanovske enotnosti. Naša vojska nam naj bo vzor!

Boj proti „Učiteljski gospodarski poslovalnici“.

Vsako leto ob pričetku šol. leta se prične gotova gospodarska zavist glede prodaje šolskih potrebščin, ki ji sledi par vlog na prosvetni oddelek, odnosno velikega župana oz. bansko upravo, katerih efekt je nekaj odlokov prosvetne uprave na šolska upraviteljstva, da učiteljstvo ne sme agitirati in ne zbirati denarja za nakup šolskih potrebščin otrok.

Že večkrat smo hoteli zadevo obravnavati, toda ni bilo prave prilike, ker zadevne vloge niso bile javne. Sedaj prinaša »Trgovinski list« — kakor smo objavili v zadnji številki — tako vlogo in s tem je dana prilika, da o zadevi izpregovorimo tudi javno in jo javno obravnavamo, ne po naši krivdi, ampak po krivdi onih, ki so jo iznesli v javnost.

Vsekakor je treba ločiti poslovanje trgovskih oblastveno odobrenih institucij in nakup šolskih potrebščin s strani učencev ter sodelovanje učiteljstva pri tem.

Povemo javno in odločno: Učiteljstvo je nabavo šolskih potrebščin gledalo samo iz vidika enotnih šolskih potrebščin pri učencih istega razreda in iste šole kakor je od njega zahtevala šolska uprava in čemur se je ono moralo pokoravati ter je tudi edino v tem pravcu bilo zainteresirano in se je udeleževalo pri stvari. Vse drugo so samo podtikali in učenci kupujejo šolske potrebščine pri najrazličnejših trgovcih. Pojdite v veže šolskih poslopij, tudi tam boste videli letake različnih trgov, onih pač, ki so jih upraviteljstva preselila, da jih razobesijo.

Za enotna samoučila se je pa učiteljstvo potezalo pač iz utemeljenih pedagoških razlogov ter je tu vprašanje tudi obravnavalo na svojih društvenih zborovanjih in je zavzelo stališče: če se zahtevajo v šoli enotna samoučila, se ne sme omejevat skupne nabave istih in smatrati navajanje izdelkov kake trdke kot agitacijo za isto trdiko. Saj so se kupovali izdelki one trdke v povsem drugih trgovinah, s čemer je podan zadosten dokaz, da o kaki pristranosti ni bilo govora.

Zal nam je, da nimamo pri roki referatov in obravnav naših okrajnih društev in uradnih konferenc o potrebi enotnih šolskih potrebščin in o njih nabavljanju, ker s tem bi merodajnim faktorjem in javnosti pokazali tu vprašanje in nagibe, ki vodijo učiteljstvo pri tem, v povsem drugi luči, kakor zadevo slikajo trgovski krogi v javnosti. Zadeva ima namreč tudi svoje pedagoške lise in zahteve, preko katerih ne more iti šola in učiteljstvo.

Toliko glede enotne nabave šolskih potrebščin za razrede.

Sedaj glejmo, kaj pravi »Trgovski list« in koliko je na tej stvari:

»Letno se morajo boriti naši trgovci s šolskimi potrebščinami proti učnemu osebju in njihovim organizacijam zaradi nedopustnega vabljenja šolskih upraviteljev, učiteljskega, neposredno tudi učencev in njihovih staršev, k nakupu šolskih potrebščin le pri njihovih, oziroma njim najbolj odgovarjajočim trgovcih.«

V gornjem odstavku se podičje šolskim upraviteljem, uradnim osebam, nedopustni, torej protizakoniti postopek in pristranost v službenem poslu. Očito je tu podana kleveta po zakonu o tisku proti šolskim upraviteljem, ki daje vsakemu upravitelju pravico, da nastopi proti njej. Radovedni smo, kako bi podprli inspiratorji objave tega dopisa v tem slučaju uredništvo »Trgovskega lista« s potrebnimi dokazi resnice napram pavšalnemu obdolžitvam proti šolskim upraviteljem.

Kako bo kvitiral prosvetni oddelek javnih očihek, da se ponavljajo kršitve njegovih odredb, z odstavkom: »Letno izdaja g. šef prosvetnega oddelka stroge odloke, ki pod kaznjivo prepovedujejo tako in podobno vmešavanje učiteljstva v trgovino, vendar se kršitve teh odredb vedno ponavljajo.« to prepovedujemo prosvetnemu oddelku; učiteljstvo je upravičeno zahtevati le konkretne dokaze za to, ker pada očitek službene kršitve tudi nanj, drugače ostane to javna kleveta, preko katere ne bo mogla iti ne oblast in ne učiteljstvo.

Enako zahteva dokaza sledeča trditve: »Prvotno je zahtevalo učno osebje od učencev denar ter nabavljalo vse potrebščine za pouk samo tam, kjer je bilo njim po volji, v višjih šolah celo v inozemstvu. Ko je trgovstvo dosseglo izdajo prepovedi takega postopanja, so se učitelji iznenada preorijentali tako, da pač drugo leto niso sprejemali denarja, ampak so naročili učencem, naj gredo v »Učiteljsko knjigarno«, kjer je za nje že vse po razredih zavito in pripravljeno, ter naj odajo tam naprej označeni znesek.« — Ob tej priliki bi naslovili tudi vprašanje na Gremij trgovcev v Ljubljani, kako se to strinja, da v »zaščito interesov trgovcev s šolskimi potrebščinami« nastopa proti »Učiteljski knjigarni«, ki je ravno tako njega članica, kakor njega »zaščitniki«. Sicer pa to prepustimo vodstvu knjigarne, da to samo uredi; učiteljstvo zanima in zahteva dokaza le v toliko, kolikor je tudi tu podan očitek glede nepravičnega službenega postopka.

Ker omenja članek tudi »Zalogo šolskih knjig« in pozneje tudi Učiteljsko Gospodarsko Poslovalnico, bi ob tej priliki vprašali: ali je reklama oblastno potrjenega podjetja zase v Učit. tov. bolj dopustna, ali javno nastopanje Trg. lista proti oblastno dovoljenim

ustanovam in javno izpodbijanje njihovega pridobitnega kredita v »Trg. listu«.

Ne zagovarjamo od oblasti neodobrenega trgovskega poslovanja; zato pa moramo tembolj naglasiti, da je Učiteljska Gospodarska Poslovalnica (UGP) oblastno pravilno odobrena, da ima od oblasti pravilno potrjena zadružna pravila in je ravno tako vredna zaščite, kakor vsaka druga oblastno potrjena in dovoljena ustanova.

Učiteljska Gospodarska Poslovalnica se ravna točno po svojih odobrenih pravilih in se le čudimo Gremiju trgovcev, da se obrača v predmetni zadevi na prosvetno upravo in ne na trgovsko, pod katero pripada ustanova in ki ima edino skrbeti, da ne prekorači delokroga in dopustno posluje. To daje vidik, da se poizkuša službeno nastopati proti učiteljstvu, ker proti ustanovi ni razlogov.

Povsem nerazumljivo nam je, da se skuša reklamo v službenem svojstvu v šoli spravljati v stik z objavami v Učiteljskem tovarišu, kakor v sledečem odstavku: »Učiteljstvo po odloku g. vel. župana O. br. 1945 ex 1927, z dne 20. septembra 1927. Ne sme omenjati v šoli ali celo dolocati to ali ono trgovino, marveč se mora skrbno ogibati vsake agitacije za to ali ono trgovko. Kako se pa to izvaja, je nazvidno najboljše iz notic v »Učiteljskem tovarišu« št. 4. in 5. ex 1930.« — Učiteljski tovariš ni »učiteljstvo«, da bi njega zadeval omenjeni odlok in se tudi ne čita v šoli.

Tembolj nam je zaradi tega nerazumljiv očitek nezakonitega postopanja v sledečem odstavku: »Da je učiteljsko zborovanje v Novem mestu, navzlic vsem prepovedim g. šefa prosvetnega oddelka in g. vel. župana, sklenilo in odobrilo nezakonito vabljenje odjemalcev šolskih potrebščin potom lista svoje organizacije le k UGP, pri čemer nalaga vsemu učiteljstvu z obljubo odstotkov nekako moralno obveznost.« — Ali zadevajo službene prepovedi v šoli tudi list? Kako bodo iniciatorji dopisa dokazali podtikanje nezakonitega postopanja, smo zelo radovedni, in za kaj se v tem slučaju ne obrnejo na trgovsko oblast, ki je edina kompetentna reševati take zadeve ustanov, ki spadajo v njeno kompetenco. Ako pa smatrajo iniciatorji dopisa, da je učiteljstvo izvršilo kake službene nezakonnosti, je treba imeti že tehtnejše dokaze za to, preden se kaj takega iznese.

Sedaj k najgorostnejši trditvi — nelojalne konkurence. Poročilo pravi: »Da sega UGP vsled neumestnega postopanja (ker favorizira le gotove pogodbenne trdke) in postopanja v reklami (ker izrablja službeno in organizacijsko moč z obljubo procentov v škodo ostale konkurence — legalnih trgovcev, davkoplačevalcev) v zakon o pobijanju nelojalne konkurence. Jasno je, da taka propaganda povzroča sredstvo v konkurenci UGP na škodo naše trgovine.« — Učiteljska Gospodarska Poslovalnica se je obrnila na vse trdke, tudi na one, ki so se sedaj pritožile, da stopijo z njo v stik. Kje je tu nelojalna konkurenca? V naročilnicah ima odprto in vsakemu odjemalcu na prosto voljo dano rubriko, da sam vpiše, pri kateri trdki želi, da se izvrši naročilo. Kje je tu kaka nelojalna konkurenca? In končno! UGP je oblastno dovoljena ustanova, ki bo tudi sama imela

LISTEK.

Razstava UJU v Beogradu.

Že pred dvema letoma je bil na glavni skupščini v Mariboru sprejet predlog, naj bi se o priliki desetletnega jubileja našega Udruženja priredila drž. razstava šolskih izdelkov. Na letošnjem kongresu je bil ta predlog realiziran v popolno zadovoljstvo vseh, ki so posetili razstavo, si jo natančno ogledali in se poglabili v njeno ureditev. Ni bilo sicer mogoče povsem v podrobnosti proučiti ves razstaveni prostor, kajti štirinajst sob z dvema hodnikoma je vsebovalo toliko materiala in toliko zanimivosti, da je nemogoče podati o tem izčrpano poročilo, pač pa le kratak informativen pregled. Zasluži pa razstava, da se v »Popotniku« spregovori o njenem pedagoškem pomenu.

Da bo pa vsaj deloma jasno v čem je ta razstava obstojala in kaj je bilo na njej zanimivega, hočemo podati na tem mestu le pregled razstavljenih predmetov po sobah in pa nekaj neizogibnih pripomb.

Vsa razstava je bila urejena po predmetih, izdelki šol iz vse države so bili med seboj pomešani, a vendar so najboljše izdelki stopali povsod v ospredje in z mirno vestjo lahko trdimo, da je teh največ bilo iz Dravske banovine.

Ko si stopil v avlo šole Kralja Petra, kjer je bila razstava, te je pozdravil glas iz radioaparata in zagledal si se v stopnjišče zelo okusno okrašeno s pirotskimi tepihi. Po stenah stopnjišča so bile razobešene fotografije šol iz Dravske in nekaj tudi iz Savske banovine.

V prvem nadstropju so bila razstavljeni predvsem ročna dela in risbe. Poleg tega pa

je bila ena soba dodeljena mladinski in šolski književnosti, ena pa telovadbi po sokolskem sistemu.

V sobi za mladinsko in šolsko literaturo je bila, rekel bi, velika gneča. Po stenah nalepljene posamezne strani iz najrazličnejših učnih knjig, po mizah pa poleg pedagoških in učnih knjig lepo razporejena mladinska literatura. Za Fleretovo: Našo prvo knjigo je vladal v tej sobi precejšen interes in se je mnogo učiteljstva, predvsem srbohrvatskega, kajti slovensko jo že pozna, informiralo o uspehih, ki se dosežejo z uvedbo te knjige v prvi razred. Interesantno je dejstvo, da je naša prva knjiga tudi prva izginila iz razstave. Pri mladinski literaturi je bilo opaziti, da slovenska prav nič ne zaostaja za drugo, marveč da v marsičem celo prednjači. Posebno pozornost je vzbujala mladinska izdaja slovenskih klasikov.

V sobi telovadbe po sokolskem sistemu je bila razstavljeni predvsem sokolska literatura in sokolski kroji. Stene pa so bile okrašene s sliko starostne prestolonaslednika Petra in drugih prvakov Sokola kraljevine Jugoslavije. Na hodniku nad stopnjiščem pa je bilo razobešenih večje število velikih in lepih slik, ki so prikazovale razne momente telovadnih vaj.

Ko je prišel v prvo nadstropje je vsakdo opazil dvorano, napolnjeno z ženskimi ročnimi deli, ki je bila zelo okusno urejena. Že sam pogled v to dvorano, ki služi sicer za šolske prireditve, je vsakogar naravnost očaral, kajti narodne vezenine iz najrazličnejših delov naše domovine, izdelane v bujnih barvah tako precizno, da mora vsakdo nehoti v mislih občudovati pridnost mladih delavk. — In ravno v tem oddelku je bila Dravska banovina zelo slabo zastopana. Razstavila je več ali manj le predmete z umetnim vezanjem, manjkale pa so narodne vezenine, s katerimi je prednjačila Primorska banovina.

Poleg te dvorane so bile razstavljene slike in kipi učiteljev-upodabljaljočih umetnikov. Slovensko učiteljstvo je zastopal tu edino tov. Fran Zupan s sedmimi akvarelnimi in eno oljnatno sliko.

Hodnik, po katerem se je prišlo do nadaljnjih oddelkov razstave v prvem nadstropju je bil ves okrašen z risbami. Poleg krasno izdelanih slik višjih razredov si opazil prve umetniške poizkuse učencev prvega razreda. Na mizah pa so bile razdeljene risanke po razredih, da je bil jasno razviden razvoj risanja od začetka do konca, in ravno tu se je opazilo, kako različno se v naši državi poučuje ta predmet. Med raznimi, dasi na nižji stopnji primitivnimi ilustracijami raznih življajev in dogodkov je bilo opaziti risanke z vtisnjenimi pikami, po katerih so vlekli otroci črte in risali primitivne ornamente. Isto je bilo razvidno tudi v prvi sobi deških ročnih del in risanja, kjer so bile risbe pritrjene na steno, urejene po razredih. Nekateri učitelji pač dobro izrabljajo in pospešujejo otroško fantazijo, drugi pa so mišljenja, da naj se začne risanje v narodni šoli s črtami. Ta velikanska razlika pri pouku risanja jasno kaže, kako zelo je potreben enoten učni načrt.

Tudi izdelki deških ročnih del, ki so napolnili poleg risb štiri sobe v prvem nadstropju, so pokazali delavnost mladih rok in pa tudi prav dober uspeh, ki se ga da doseči pri mladini s sistematično vajo v delu ene ali druge vrste. Dominirali so leseni izdelki, bilo pa je tudi mnogo izdelkov iz papirja, lepenke, ilovice in pletarstva. Mnogo je bilo med vsem tem zelo lepih izdelkov in tudi razne skupine so prav posebno padale v oči. V sobi, kjer so bili razstavljeni večinoma leseni izdelki, je bila okusno urejena miza, na kateri so bila vsa prometna sredstva, čolni, ladja, vozovi, avtomobili, železnice, aeroplani in vse samo lični otroški

izdelki. Tudi slike na steni so predstvaljale iste predmete. Prav lep je bil tudi pogled v sobo, kjer so bili razstavljeni izdelki iz pletarstva in lični predmeti narejeni z rezlarsko žago.

Lepo zvezo med deškimi ročnimi deli in vsem ostalim poukom je pokazal tajnik P. R. K. iz Zagreba, ki je razstavil v oddelku Podmladka svoje izdelke in pokazal s tem, kako je prav za prav treba gojiti ročna dela v osnovni šoli, kajti teh ne kaže poučevati kot poseben predmet in izvežbati učence v eni ali drugi smeri te vrste, marveč jih je uporabljati le kot pripomoček pri ostalem pouku za nazorno utrjevanje težjih pojmov.

Posebna soba je bila dodeljena tudi šolam za slepe, gluhonemo in slabonadrajeno deco. Tu so razstavile Pomožna šola iz Ljubljane in Maribora, Gluhonemnica iz Ljubljane ter Zavod za slepe iz Kočevja in Zemun. Poleg otroških izdelkov je bilo razstavljenih tudi mnogo učnih pripomočkov za pouk slepe in gluhoneme in slabonadrajene dece. Naravnost čuditi se je moral človek lepih izdelkom teh imbecilnih otrok, največjo pozornost so pa vzbujali izdelki slepih, ki se, dasi ne vidijo, izvežbajo v prav dobre obrtnike (čevljarji, pletarji, ščetarji itd.).

Pozornost so vzbujali predmeti za preizkušnjo inteligence slabonadrajene dece, ki jih je razstavil tov. Škala iz Maribora. Tudi izdelki obeh pomožnih šol, bodisi pismeni ali risarski, kakor tudi izdelki ročnih del so pokazali, kako se nauči tudi slabonadrajeno dete čisto hodi v specialne šole.

Gluhonemi so se izkazali kot zelo dobri risarji in mojstri v vseh vrstah ročnih del, s čemer so povsem jasno pričali izdelki ljubljanske gluhonemnice.

V pritličju so že na hodniku vzbujali pozornost poleg lepopisnih zvezkov razstavljeni mnogobrojni vzorci za poslovno spise.